

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ

A Development of Training Program to Enhance Life Skills for The Royal
Thai Air Force Nursing Students

บทความวิจัย

ศกาวเนตร ไทรแจ่มจันทร์* จารุวรรณ สกุลคู**

อรรณพ โพธิสุข*** จตุพล ยงศร****

Sakawnet Saichamchan, R.N., M.N.S.*

Jaruwan Skulkhu, B.Ed., M.Ed., Ph.D.**

Annop Potisuk, B.A., M.Ed., Ph.D.***

Chatupol Yongsorn, B.Ed., M.Ed., Ed.D.****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบทักษะชีวิตของนักเรียนพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ และ 3) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบทักษะชีวิตของนักเรียนพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม ปีการศึกษา 2556 ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 516 คน และ 2) กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ เป็นนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามทักษะชีวิต หลักสูตรฝึกอบรม แบบสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการศึกษาค้นพบองค์ประกอบทักษะชีวิตของนักเรียนพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม ว่าประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง การแก้ปัญหา การจัดการอารมณ์ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มีค่าความเหมาะสมพอต่อกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์สูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถวัดองค์ประกอบของทักษะชีวิตของนักเรียนพยาบาลได้ สำหรับหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม 2) โครงสร้างเนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรม 3) วิธีดำเนินการฝึกอบรม และ 4) การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนพยาบาลทหารอากาศที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีคุณภาพดี และมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตได้ โดยพิจารณาจากผลค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่างหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการฝึกอบรมมีผลให้ทักษะชีวิตของนักเรียนพยาบาลทหารอากาศเพิ่มขึ้น และผลคะแนนความ

Corresponding Author: *นาวาอากาศตรีหญิง นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรการศึกษาดุซงปัณทิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา
แขนงวิชาการบริหารการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ E-mail: sakawnet@yahoo.com

**ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทและปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร E-mail: jaruwansak@swu.ac.th

***ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทและปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร E-mail: Annop@swu.ac.th

****ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทและปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร E-mail: chatupol@swu.ac.th

พึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.31 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66

คำสำคัญ : ทักษะชีวิต, หลักสูตรฝึกอบรม, การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

Abstract

The purposes of this study were to 1) study life skill components of nursing student under Ministry of Defense, 2) to develop a training program to enhance life skills for the Royal Thai Air Force nursing students, and 3) to validate the efficacy of the training program. The subjects were students of Nursing Colleges under the Ministry of Defense. The first group of 516 was randomly selected to participate in a life skills component study and the second group of 45 to participate in the program validation process. The instruments used for collecting data were life skills questionnaires, the training program and appropriateness of the training program questionnaires. The statistical method used for analyzing data included percentage, mean, standard deviation, t-test (dependent) and confirmatory factor analysis. The results were as follow: The confirmatory factor analysis significantly confirmed that the model of the life skills function could be characterized into five factors: self-awareness skills component, problem solving skills component, emotion management skills component, empathy skills component and interpersonal relationship skills component. These five factors had high loading at the .05 significant level and could be used to measure the life skills of nursing students. The life skills training program consisted of four aspects, rationale of the curriculum, purpose of the curriculum, conceptual framework of the curriculum, implementation technique, and measurement and evaluation methodology. The life skills training program for nursing students developed was highly appropriate to be implement to enhance nursing students life skills. Statistically significant differences in the total life skills and in each life skills component of the experimental group existed before and after participating in the training program at the .05 level. The results of this study indicated that the life skills training program was a key factor in increasing change in the life skills of the nursing students. The experimental group also rated the appropriateness of the training program at a high level.

Keywords : Life Skills, Training program, Confirmatory Factor Analysis

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสภาพปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้านความเจริญ และการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ด้านความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ ความทันสมัยทางด้านเทคโนโลยีที่ทำให้สังคมโลกกลายเป็นสังคมไร้พรมแดนด้านการเมือง การปกครอง รวมถึงด้านบริบท และโครงสร้างของสังคม จึงจำเป็นที่คนจะต้องมีความสามารถในการดำรงชีวิตให้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่โลกาภิวัตน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปลอดภัยจากความเสี่ยงต่าง ๆ (วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี,

2546) เพราะเกิดผลกระทบขึ้นหลายด้านอันส่งผลต่อการดำเนินชีวิตที่มีประสิทธิภาพของแต่ละบุคคล รวมถึงปัญหาด้านสุขภาพที่มีแนวโน้มซับซ้อนมากขึ้น การที่พยาบาลจะสามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีคุณภาพนั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบหลาย ๆ ประการ เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รวมไปถึงการแก้ปัญหาที่ตนได้รับผลกระทบเช่นเดียวกับบุคคลอื่นในสังคม เนื่องจากพยาบาลจำเป็นต้องรักษาสภาวะที่ดี (well-being) ของตัวเอง เพราะหากว่าพยาบาลมีสุขภาพกาย

และจิตไม่สมบูรณ์แล้วยอมให้การบริการที่ขาดคุณภาพได้ (สิวลี ศรีโล, 2553) ทั้งนี้ การพัฒนาชีวิตจำเป็นต้องอาศัย การศึกษา ทั้งในด้านสาระการเรียนรู้ (องค์ความรู้) และการฝึก ปฏิบัติ (ทักษะ) (วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี, 2546) เพื่อให้ ผู้เรียนมีความพร้อมสำหรับการดำรงตนอยู่ในสังคมให้มี ประสิทธิภาพ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรการเรียนการสอนจึง มุ่งที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นทั้งคนเก่ง คนดี และมีความสุข สำหรับหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตก็เช่นเดียวกัน ได้กำหนด ให้ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องมีความรู้ ความสามารถ ทั้งด้าน วิชาการ และวิชาชีพ รวมไปถึงวิชาชีพชีวิต เพื่อให้ผู้มีบทบาทใน การให้บริการด้านการรักษาพยาบาลผู้อื่น เป็นแบบอย่างที่ดีใน การดำเนินชีวิต และสามารถปรับตัว ปรับใจ ปรับอารมณ์ ให้สามารถคงอยู่ในสังคม และในวิชาชีพได้อย่างมีความสุข ซึ่ง จากสภาพสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วดัง ที่กล่าวมาข้างต้น ส่งผลกระทบกับคนทุกเพศ ทุกวัย สำหรับ นักศึกษาพยาบาลนั้นก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน เนื่องจากยังเป็น ช่วงวัยที่มีความเสี่ยง เป็นช่วงของวัยรุ่นตอนปลายต่อวัยผู้ใหญ่ ตอนต้น จึงได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ดังกล่าว รวมถึงการเปลี่ยนแปลงจากพัฒนาการแห่งวัยเอง ด้วย ทำให้การจัดการศึกษาพยาบาลต้องคำนึงถึงการพัฒนา นักศึกษาพยาบาลอย่างองค์รวม เพื่อให้ นักศึกษาพยาบาล มีคุณภาพในการดำรงชีวิตของตนเอง มีคุณภาพในการประกอบ วิชาชีพและทำให้สังคมมีคุณภาพต่อไป วิทยาลัยพยาบาลทหาร อากาศเป็นสถาบันการศึกษาเฉพาะทางการพยาบาล ที่สังกัด กระทรวงกลาโหม มีบทบาทหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตพยาบาล ให้มีความรู้ ความสามารถด้านการพยาบาลสู่สังคมเช่นเดียวกับ สถาบันการศึกษาพยาบาลแห่งอื่น ๆ แต่จะมีเพิ่มเติมในหลักสูตร คือ การเรียนและการฝึกวิชาทางการทหาร ซึ่งเป็นการเตรียม ความพร้อมให้กับผู้ที่สำเร็จการศึกษาที่จะ ไปประกอบอาชีพ หรือต้องทำงานที่ให้การพยาบาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกิจ ทางการทหาร หรือในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงกลาโหม เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความพร้อมทั้งกายและใจ รวมถึงมี ระเบียบวินัย ความเข้มแข็งอดทนที่เพิ่มเติมเข้าไปในหลักสูตร พยาบาลศาสตร์ แต่ด้วยการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มีผลต่อวัย ของนักศึกษาดังที่กล่าวข้างต้น จึงเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงสำหรับ นักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ จึงเห็นความ สำคัญในการเสริมสร้างทักษะชีวิตด้านต่าง ๆ ให้กับนักเรียน พยาบาลทหารอากาศ อันจะนำไปสู่การประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิด ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติการพยาบาล และเป็น ประโยชน์ต่อส่วนรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบทักษะชีวิตของนักเรียน พยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้าง ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ
3. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการ ที่มาของหลักสูตรที่เป็นระบบ อันประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การสร้างหลักสูตรฝึ กอบรม การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม และ การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรม

หลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง แผนการจัดประสบการณ์ ระยะสั้นที่มีองค์ประกอบ 4 ประการได้แก่ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหา/สาระ วิธีดำเนินการ และการวัดและประเมินผล ซึ่ง ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เข้ารับ การฝึกอบรม

ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถขั้นพื้นฐานในการ คิดเพื่อการจัดการตนเองใน 5 ด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้ใน ตนเอง การแก้ปัญหา การจัดการอารมณ์ การสร้างสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคล และการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เพื่อให้บุคคลสามารถ ดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขและปลอดภัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) โดยใช้กรอบแนวคิดทักษะชีวิตของ องค์การต่าง ๆ รวมถึงนักวิชาการที่ศึกษาไว้ เช่น องค์การอนามัยโลก (1993); และคนอื่น ๆ ซึ่งผู้วิจัยสังเคราะห์ออกมา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านการแก้ปัญหา ด้านการ จัดการอารมณ์ ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และด้านการสร้าง สัมพันธภาพระหว่างบุคคล จากนั้นนำมาสร้างหลักสูตรฝึ กอบรมที่วิเคราะห์มาจากแนวคิดรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ นักวิชาการ อาทิ Saylor & Alexander (1974); Tyler (1996) โดยสรุปขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูล พื้นฐาน 2) ออกแบบหลักสูตร และตรวจสอบคุณภาพของ หลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 4) การประเมินผล หลักสูตรและปรับปรุงแก้ไข และมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และศึกษาองค์ประกอบทักษะชีวิต ดำเนินการโดยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาสรุป และกำหนดกรอบการศึกษา จากนั้นสร้างแบบสอบถามทักษะชีวิต นำไปตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญรับกลับมาแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้ (try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนก จากนั้นนำมาแก้ไขให้เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มอย่างง่ายคละชั้นปีจากนักเรียนพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2556 จำนวน 516 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 808 คน เพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะชีวิตของนักเรียนพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจกับกลุ่มตัวอย่างถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย การพิทักษ์สิทธิ์ต่าง ๆ โดยกลุ่มตัวอย่างต้องสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย การตอบแบบสอบถามไม่มีการระบุชื่อของผู้ตอบ ข้อมูลจะถูกเก็บเป็นความลับ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม และทำลายหลังการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จสิ้น

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบหลักสูตรและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ดำเนินการโดยประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 ไปจัดทำโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม จากนั้นนำไปตรวจสอบคุณภาพ จากผู้เชี่ยวชาญด้วยแบบตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากนั้นนำมาปรับแก้ไขตามคำแนะนำ

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้ ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมโดยการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 45 คน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตรและการปรับปรุงแก้ไข ดำเนินการประเมินผลหลักสูตรเป็นระยะ ๆ ในระหว่างทำการฝึกอบรม และหลังทำการฝึกอบรม จากนั้นนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นหลักสูตรฝึกอบรมฉบับที่สมบูรณ์

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต

ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ประกอบด้วย แบบสอบถามทักษะชีวิต หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต และแบบประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หอองค์ประกอบทักษะชีวิตด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) และศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมโดยการเปรียบเทียบทักษะชีวิตก่อนและหลังการเข้ารับการฝึกอบรมโดยใช้การทดสอบที (t-test dependent)

ผลการศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ มีผลการศึกษา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และศึกษาองค์ประกอบทักษะชีวิตของนักเรียนพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม พบว่า อาจารย์ และนักเรียนพยาบาล มีความต้องการที่สอดคล้องกันเห็นความสำคัญของทักษะชีวิต และต้องการที่จะพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับการศึกษาองค์ประกอบทักษะชีวิตของนักเรียนพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม พบว่ามี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง การแก้ปัญหา การจัดการอารมณ์ การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งวิเคราะห์ มาจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ที่มีข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 56 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 1.210 - 8.881 และผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่าเกณฑ์ก่อนนำไปใช้จริง ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.962 เมื่อนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล และนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า องค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด ตั้งแต่ .480 - .635 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าโมเดลโครงสร้างของแบบสอบถาม ทักษะชีวิตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเหมาะสมกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ผ่านเกณฑ์ โดยพิจารณาจากค่า $\chi^2 = 5.54$

df = 4 p = 0.23628 ค่า GFI = 1 AGFI = 0.98 RMR = 0.012
RMSEA = 0.027 Critical N = 1272.37

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบ และตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ศึกษามาจากตอนที่ 1 มากำหนดองค์ประกอบและเขียนโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ที่ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหา/สาระ วิธีดำเนินการ และการวัดและประเมินผล โดยใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรมทั้งสิ้น 4 วัน (34 ชั่วโมง) จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้อง ด้านความตรงเชิงโครงสร้าง ความตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของการใช้ภาษา ซึ่งผลการประเมิน พบว่า โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.69) มีความสอดคล้อง คิดเป็นร้อยละ 80.56 แสดงว่าหลักสูตรฝึกอบรมมีคุณภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และสามารถนำไปใช้ฝึกอบรมเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพต่อไปได้

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้

ในขั้นตอนนี้เป็นการนำหลักสูตรฝึกอบรมที่สร้างขึ้น ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ ปีการศึกษา 2556 จำนวน 45 คน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร และการปรับปรุงแก้ไข

ในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมโดยประเมินจากแบบสอบถาม ทักษะชีวิตโดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินตนเองทั้งก่อนและหลังเข้ารับการฝึกอบรม และประเมินหลักสูตรฝึกอบรมด้วยแบบประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทั้งนี้พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตของนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.66) ดังในตาราง

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันขององค์ประกอบทักษะชีวิตของนักเรียนพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม

ทักษะชีวิต (LS)	SA	EMP	EMO	IR	PS
การตระหนักรู้ในตนเอง (SA)	1.000				
การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (EMP)	.584*	1.000			
การจัดการอารมณ์ (MEO)	.601*	.635*	1.000		
การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (IR)	.565*	.480*	.517*	1.000	
การแก้ปัญหา (PS)	.624*	.541*	.587*	.592*	1.000

Bartlett's Test of Sphericity = 1170.248 df = 10 p-value = .000*

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy = .866

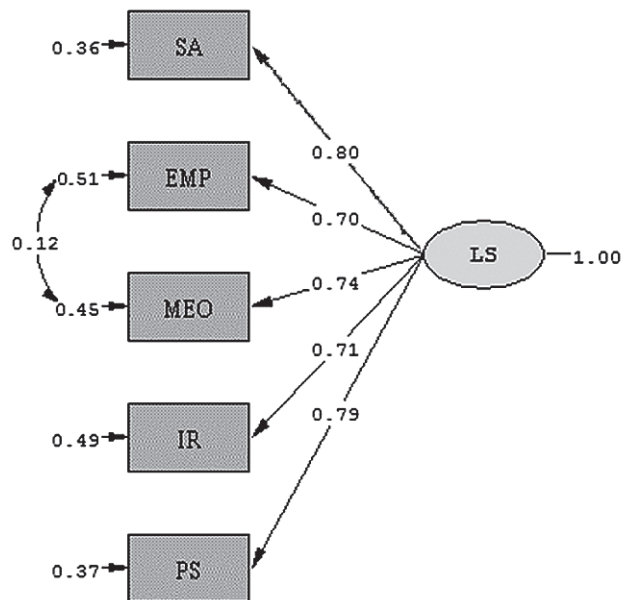
ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดทักษะชีวิตของนักเรียนพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม

องค์ประกอบทักษะชีวิต (LS)	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (b)	SE	t	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน	ความเที่ยง (R^2)
การตระหนักรู้ในตนเอง (SA)	1.00	--	--	0.79	0.63
การเห็นอกเห็นใจ (EMP)	1.05	0.06	17.03**	0.74	0.55
การจัดการอารมณ์ (MEO)	1.24	0.07	18.00**	0.78	0.60
การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (IR)	1.15	0.07	16.03**	0.70	0.50
การแก้ปัญหา (PS)	1.14	0.06	17.99**	0.78	0.60

**หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (t-value $\geq$ 2.58)

จากตาราง 2 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
ในรูปคะแนนมาตรฐานของแต่ละตัวแปร สังเกตได้ในโมเดลการ
วัดทักษะชีวิต พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบทั้งหมดมีค่าเป็นบวก
ขนาดตั้งแต่ .070 ถึง .079 และทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด ได้แก่

การตระหนักรู้ในตนเอง รองลงมาคือ การจัดการอารมณ์และ
การแก้ปัญหา การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการสร้างสัมพันธภาพ
ระหว่างบุคคล ตามลำดับ แสดงว่าตัวแปรทั้ง 5 ตัวดังกล่าวนี้
เป็นตัวบ่งชี้ผลลัพธ์ของทักษะชีวิตของนักเรียนพยาบาล สังกัด
กระทรวงกลาโหม ได้อย่างมีนัยสำคัญ

Chi-Square=5.54, df=4, P-value=0.23628, RMSEA=0.027

ภาพประกอบ 1 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดทักษะชีวิต

ตารางที่ 3 ค่าดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องและความกลมกลืนของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ขององค์ประกอบเชิง
ยืนยันตัวแปรแฝงทักษะชีวิต

ค่าดัชนี	เกณฑ์ที่ใช้พิจารณา	ตัวแบบก่อนปรับ	ตัวแบบหลังปรับ
χ^2 / df	ไม่เกิน 2	5.35	1.39
p-value	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ	0.00006	0.23628
GFI	มากกว่า 0.90	0.98	1.00
AGFI	มากกว่า 0.90	0.94	0.98
RMSEA	ต่ำกว่า .05	0.1048	0.027
RMR	เข้าใกล้ศูนย์	0.0087	0.012
CN	มากกว่า 200	310.78	1272.37

× หมายถึง ไม่ผ่านเกณฑ์ผลการทดสอบ

✓ หมายถึง ผ่านเกณฑ์ผลการทดสอบดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องและความกลมกลืน ของตัวแบบกับข้อมูลเชิง
ประจักษ์

ตารางที่ 4 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมโดยรวมของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

รายการประเมิน	n = 45		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{X}$	SD.	
1. ปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตรฝึกอบรม	4.53	0.45	มากที่สุด
2. หลักการและเหตุผลของหลักสูตร	4.60	0.60	มากที่สุด
3. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	3.90	0.72	มาก
4. โครงสร้างเนื้อหาสาระและเวลา	3.75	0.83	มาก
5. สื่อ วัสดุ/อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้	4.50	0.71	มาก
6. ขั้นตอนและวิธีดำเนินงานกิจกรรม	4.43	0.73	มาก
7. การวัดและประเมินผล	4.20	0.81	มาก
รวม	4.27	0.69	มาก

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะชีวิตของนักเรียนพยาบาลทหารอากาศก่อน และหลังการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต ตามการรับรู้ของนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ (n=45)

ทักษะชีวิต	Pre-test		Post-test		t	df	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
การตระหนักรู้ในตนเอง	4.12	0.38	4.42	0.36	5.06	44	.000*
การแก้ปัญหา	4.31	0.41	4.50	0.44	2.73	44	.009*
การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	3.81	0.41	4.11	0.41	4.74	44	.000*
การจัดการอารมณ์	4.17	0.46	4.50	0.40	4.56	44	.000*
การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	4.18	0.50	4.43	0.33	3.92	44	.000*
รวม	4.12	0.36	4.40	0.32	5.46	44	.000*

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบทักษะชีวิตของนักเรียนพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหมมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง การจัดการอารมณ์ การแก้ปัญหา การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล โมเดลองค์ประกอบทักษะชีวิตมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากค่าสถิติดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการพิจารณาทักษะชีวิต สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาของ สกล วรเจริญศรี (2550) ที่พบว่า โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบทักษะด้านสังคม องค์ประกอบทักษะด้านความคิด และองค์ประกอบทักษะด้านการเผชิญทางอารมณ์ และสอดคล้องกับการศึกษาของ พรณวิภา บรรณเกียรติ (2543: บทคัดย่อ) ที่พบว่า รายวิชา

ทักษะชีวิตที่จะดำเนินการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล ได้แก่ การแก้ปัญหา การคิด วิเคราะห์ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การตระหนักในตนเอง และกลไกการควบคุมอารมณ์

สำหรับผลการศึกษาที่พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสอดคล้องกันภายในองค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตรผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ทำให้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตได้นั้น อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยออกแบบและพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร กำหนดเนื้อหาจากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะชีวิต ตามแนวคิด ทฤษฎีทักษะชีวิต และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทักษะชีวิตอย่างเป็นระบบรวมถึงบูรณาการแนวทางการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับการศึกษาของ อติญาณ ศรีเกษตริน (2543) ที่ศึกษาเรื่องการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความ

เป็นผู้นำสำหรับนักศึกษาพยาบาล และแบ่งขั้นตอนการสร้างหลักสูตรเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาความต้องการ 2) การออกแบบหลักสูตร 3) การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร และ 4) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

สำหรับผลการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ ที่พบว่า หลังการฝึกอบรมคะแนนทักษะชีวิตของนักเรียนพยาบาลทหารอากาศ สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมถึงผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก หลักสูตรฝึกอบรมฉบับนี้มีการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพในด้านความตรงตามเนื้อหา ความเหมาะสมประเด็นต่าง ๆ ของหลักสูตร และความสอดคล้องภายในหลักสูตรฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญ และการเทียบกับเกณฑ์ รวมถึงการที่ผู้วิจัยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวางแผน ปรับแผน เพื่อให้เหมาะสมกับความสนใจ และความสามารถในการเรียนรู้ของผู้รับการฝึกอบรม อีกทั้งกิจกรรมที่ใช้มีความหลากหลาย เน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีกิจกรรมด้านการผ่อนคลายด้วยวิธีต่าง ๆ ฝึกการแสดงออกด้วยบทบาทสมมติ สอดคล้องกับแนวคิดของ วนิดา ขาวมงคล เอกแสงสี (2546) ที่กล่าวว่าลักษณะการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตควรประกอบด้วย การเรียนการสอนที่เน้นการกระทำ การสอนเชิงประสบการณ์ และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ สอดคล้องกับการศึกษาของ กนกนุช วสุธารัตน์ (2548) ที่พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ในด้านกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างการควบคุมอารมณ์ตนเอง การจัดการตนเอง การจิตใจตนเอง และการนำประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันและวิชาชีพได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรให้ความสำคัญกับนโยบาย และการบริหาร เพื่อการกำหนดนโยบาย และวางแผนอย่างครอบคลุม และต่อเนื่อง ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้รับการฝึกอบรม สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับการฝึกอบรม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกสถาบัน และผู้สอนหรือผู้รับผิดชอบควรเชื่อมโยงทักษะชีวิตกับการเรียนการสอน การฝึก และกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งควรมีความยืดหยุ่น ปรับให้เหมาะสมกับวัย และวุฒิภาวะของนักศึกษา และควรศึกษาถึง

ความคงอยู่ และความถดถอยของทักษะชีวิตโดยการติดตามผล และการเปรียบเทียบผล เป็นช่วงเวลา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความเมตตา กรุณาอย่างยิ่งจากคณาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทและผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ รวมถึงขอขอบคุณสถาบันการศึกษาพยาบาลที่สังกัดกระทรวงกลาโหมทุกแห่ง และนักเรียนพยาบาลทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กุนนที พุ่มสงวน. (2557). การสร้างทักษะสุขภาพเพื่อพัฒนาไปสู่ทักษะชีวิต : ความท้าทายการสอนสุขศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นไทย. *วารสารพยาบาลทหารบก*. 15(1) : 60-65.
- กนกนุช วสุธารัตน์. (2548). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้านการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์แห่งตนสำหรับนักศึกษาพยาบาล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
- ปิยะ ศักดิ์เจริญ. (2558). ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ และแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง : กระบวนการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. *วารสารพยาบาลทหารบก*. 16(1) : 8-13.
- พิชญากกร ศรีปะโค, รุจา ภูไพบูลย์ และชินฤติ คงศักดิ์ตระกูล. (2556). ผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้หนังสือการ์ตูนต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารพยาบาลทหารบก*. 14(1) : 71-84.
- พรรณวิภา บรรณเกียรติ. (2543). *การสร้างวิชาทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พอเพ็ญ ไกรนรา. (2545). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะความสัมพันธ์ระหว่างพยาบาลกับผู้ใช้บริการ สำหรับนักศึกษาพยาบาล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วนิดา ขาวมงคล และเอก แสงศรี. (2546). หลักการสอน
การพัฒนาทักษะชีวิต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สกล วรเจริญศรี. (2550). การศึกษาทักษะชีวิตและการสร้าง
โมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของ
นักเรียนวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทการศึกษา
ดุสิตบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิวลี ศิริไล. (2553). จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่
11. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อติญาณ ศรีเกษตริน. (2543). การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อ
เสริมสร้างความเป็นผู้นำสำหรับนักศึกษาพยาบาล.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทการศึกษาดุสิตบัณฑิต บัณฑิต
วิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Saylor, J. G., & Alexander, W.M. (1974). *Planning
Curriculum for Schools*. New York : Holt,
Rinehart & Winston.
- Tyler, R. W. (1996). Basic principles of curriculum and
instruction. Chicago : University of Chicago
Press.
- World Health Organization. (1993). Life skills education
for children and adolescents in schools.
Geneva, Switzerland: WHO.